

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3002/2021. (I. 14.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Czine Ágnes, dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó és dr. Salamon László* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 37.K.32.953/2019/5. számú ítélete, valamint az Oktatási Hivatal FE-A/17782-5/2019A számú határozata alaptörvény-ellenes, ezért azokat megsemmisíti.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője, dr. Szender Zoltán ügyvéd (Szender Ügyvédi Iroda) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, melyben a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 37.K.32.953/2019/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege – a bírósági határozatban megállapított tényállás és az indítványozó előadása alapján – a következőképpen foglalható össze.
- [3] Az indítványozó 2012. évben szerezte meg az érettségi bizonyítványát nappali gimnáziumi képzés során, ezt megelőzően 2011. évben sikeres előrehozott érettségi vizsgát tett „rajz és vizuális kultúra” megnevezésű tantárgyból.
- [4] Az indítványozó a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény (a továbbiakban: Nftv.) 39. § (1) bekezdése alapján a 2019. évi általános felsőoktatási felvételi eljárás során felvételi jelentkezési kérelmet nyújtott be hat helyre, hat felsőoktatási alapképzési szakra. Az indítványozó az előrehozott érettségi eredményét a 2019. évi felsőoktatási felvételi eljárás során értékelni kérte a felvételi pontszám megállapítása során. Az indítványozó a felvételi kérelme benyújtását megelőzően több alkalommal érdeklődött az Oktatási Hivatal (a továbbiakban: OH, illetve alperes) ügyintézőinél, akiktől azt a tájékoztatást kapta, hogy a „rajz és vizuális kultúra” tárgy érettségi eredményét figyelembe fogják venni a felvételi pontszámítás során.
- [5] Az OH az indítványozó kérelmét az Nftv. 40. § (1)–(4) bekezdései, illetve a felsőoktatási felvételi eljárásról szóló 423/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Fkr.) 14–24. §-ai, 25–26. §-ai, valamint 32–35. §-ai alkalmazásával bírálta el. Az OH FE-A/17782-5/2019A számú határozatával az indítványozó részére összesen 224 pontot állapított meg, és őt egyetlen jelentkezési helyre sem sorolta be. Határozatában megállapította, hogy az indítványozó nem jogosult egyetlen általa megjelölt felsőoktatási intézménnyel sem hallgatói jogviszonyt létesíteni a 2019/20. tanév I. (őszi) félévében, tekintettel arra, hogy számított pontja a jogszabályi minimum pontszámnak, vagyis az Fkr. 23. § (1) bekezdése szerinti 280 pontnak egyetlen általa megjelölt jelentkezési hely vonatkozásában sem felel meg.
- [6] Az indítványozó az OH határozata ellen – annak felülvizsgálata iránt – keresetet terjesztett elő. Kérelmében előadta, hogy az alperestől e-mailben tájékoztatást kapott arról, hogy az adott szakon meghatározott választható érettségi vizsgatárgyak csak pontos egyezés esetén vehetők figyelembe. Előadta, hogy tisztában van azzal, hogy az Fkr. 2017. december 23. napi hatállyal módosult, ezáltal a jogszabály 2. számú mellékletébe a 2. pont o) alpontjaként a „vizuális kultúra” tantárgy került be. Az Fkr. 2. számú melléklete tartalmazza azokat az érettségi vizsgatárgyakat, melyeket a felvételi eljárás során figyelembe lehet venni. Az indítványozó szerint a jogszabálymódosításnak megfelelően „rajz és vizuális kultúra” tantárgyból érettségi vizsgát tenni már nem lehet, csak „vizuális kultúra” tantárgyból. Az OH azért nem sorolta be az általa megjelölt jelentkezések egyike sem, mert nem vette figyelembe az indítványozó „rajz és vizuális kultúra” tantárgyból letett érettségi eredményét, ami egyrészt ellentétes az előzetes tájékoztatással, másrészt a helytelen jogi következtetés miatt

megalapozatlan. Az indítványozó keresetében hangsúlyozta, hogy a névváltozáson kívül a két tantárgy követelményrendszerében eltérés nincsen, azok szó szerint megegyeznek. Ennek következtében azoknak az érettségi eredménye, akik 2018-ban tettek érettségi vizsgát „vizuális kultúra” tárgyából, figyelembe vehető a felvételi eljárás során, ezzel szemben azoknak, akik korábban „rajz és vizuális kultúra” tárgyából érettségiztek, nem, azonos érettségi követelmények ellenére.

- [7] Az indítványozó keresetét a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 37.K.32.953/2019/5. számú ítéletével elutasította. A bíróság ítélete indokolásában hangsúlyozta, hogy az alperes OH nem követett el jogszabálysértést határozata meghozatala során, döntése a releváns jogszabályoknak megfelel. A bíróság szerint az alperes döntése során kötve volt az Fkr. 2. számú melléklete 2. pont o) alpontja szerinti előíráshoz, vagyis a felvételi pontszámítás során csak a „vizuális kultúra” tantárgy vizsgaeredményét vehette (volna) figyelembe, ilyen vizsgát azonban az indítványozó nem tett. Az indítványozó által letett „rajz és vizuális kultúra” tantárgy eredményének beszámítására azonban a bíróság szerint nem volt mód.
- [8] A bíróság hangsúlyozta azt is, hogy az Nftv. 41/F. § (3) bekezdése értelmében a felvételi eljárásban méltányoságnak helye nincs, így az alperes OH nem lehetett figyelemmel arra, hogy az indítványozóval szemben „úgymond igazságtalan” az az egyértelmű jogszabályi rendelkezés, amely szerint kizárólag a „vizuális kultúra” elnevezésű tárgy eredménye vehető figyelembe, a „rajz és vizuális kultúra” tantárgy vizsgaeredménye nem. A bíróság alaptalannak találta azt is, hogy az alperes OH elmulasztotta volna a tényállás tisztázási kötelezettségét. A bíróság szerint az alperesnek ugyanis egyértelmű jogszabályi rendelkezést kellett alkalmazni, nem volt olyan kérdés, amelyre vonatkozóan a tényállást kellett volna tisztázni.
- [9] 3. Az indítványozó a fenti előzményeket követően, a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 37.K.32.953/2019/5. számú ítélete ellen nyújtotta be alkotmányjogi panaszát, melyet – részben hiánypótlásra történt felhívását követően, részben önállóan – többször kiegészített.
- [10] Az indítványozó a támadott bírósági határozatot ellentétesnek tartja az Alaptörvény több rendelkezésével, így a XIII. cikk (1) bekezdésével, a XV. cikk (1)–(2) bekezdésével, a XXIV. cikk (1) bekezdésével, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésével, az alábbiak szerint.
- [11] 3.1. Az indítványozó szerint az Alaptörvény XIII. cikkében rögzített tulajdonhoz való jogból levezethető szerzett joga sérül azáltal, hogy a 2011. évben letett érettségi vizsgája eredménye a tantárgy nevének megváltozása mellett, de azonos követelményrendszer ellenére nem vehető figyelembe a felvételi eljárás során. Álláspontja szerint amennyiben az OH határozata, valamint a támadott bírósági ítélet szerinti jogértelmezés lenne helyes, az azt jelentené, hogy az indítványozónak újból érettségi vizsgát kellene (kellett volna) tennie egy olyan tantárgyból, melynek neve ugyan megváltozott, azonban a vizsga követelményrendszere nem. Érvei alátámasztásául hivatkozott az Alkotmánybíróság több, a tulajdonhoz való joggal összefüggésben hozott határozatára, így a 64/1993. (XII. 22.) AB határozatra, valamint az azt megerősítő 26/2013. (X. 4.) AB határozatra is.
- [12] Az indítványozó szerint annak van (kellene hogy legyen) döntő jelentősége a felvételi eljárás során, hogy az adott felvételiző milyen követelményeknek felelt meg, amikor is egy tantárgyból sikeres érettségi vizsgát tett; míg e tekintetben a tantárgy megnevezése, illetőleg annak változása nem bír relevanciával. Mindez egyúttal indokolatlan megkülönböztetést is eredményez az azonos (tartalmi) követelményeket immáron eltérő nevű tantárgyból teljesítő érettségizők között, így hátrányosabb helyzetbe kerülnek a korábban (2018. előtt) érettségizők a „frissebben érettségiző társaikkal” szemben. Az indítványozó szerint – szemben a hatósági és bírósági érveléssel – az ugyanolyan vizsgakövetelmények mellett 2011-ben teljesített vizsga nem lehet értéktelenebb egy 2018-ban vagy 2019-ben teljesített érettségi vizsgánál.
- [13] 3.2. Az indítványozó a fentieken túl a tisztességes hatósági, illetve bírósági eljáráshoz való jogát is sérülni véli. Álláspontja szerint ugyanis esetében nem annak van jelentősége, hogy adott tantárgynak mi a pontos megnevezése, hanem annak, hogy az érettségizővel szemben milyen követelményeket támaszt, és az érettségiző milyen követelményeknek tesz eleget. Esetében azonban a hatóság, majd a bíróság éppen az ügy leglényegesebb elemét, vagyis a két tárgy követelményrendszerének teljes tartalmi egyezőségét nem vizsgálta. Az indítványozó a 11/2019. (III. 29.) AB határozatot idézve kiemelte, hogy a bíróságnak lett volna lehetősége a perbe vitt jogokról és kötelezettségekről dönten, azonban ezzel nem élt, így megsértette az indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogait. Véleménye szerint az ügyben eljáró bíróság eljárása azért nem felelt meg a megjelölt alaptörvényi rendelkezésnek, mert az indítványozó kifejezett hivatkozása ellenére sem vizsgálta, hogy a két

tantárgy tartalmát tekintve teljesen megegyezik. Ennek következményeképpen az OH határozatának bírósági felülvizsgálata csakis formális volt, nem jelentett tényleges, valódi jogorvoslati lehetőséget az indítványozó számára a bíróság alaptörvény-ellenes jogértelmezése miatt.

II.

[14] 1. Az Alaptörvény hivatkozott rendelkezései:

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

„XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

„28. cikk A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjóknak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

[15] 2. Az Fkr. 2. melléklet 2. pont o) pontjának 2017. december 23-tól hatályos szövege:

2. melléklet a 423/2012. (XII. 29.) Korm. rendelethez

A felvételi eljárás során figyelembe vehető érettségi vizsgatárgyak

„2. a választható közismereti vizsgatárgyak közül a magyar nyelven, a nemzetiségi és két tanítási nyelvű iskolákban a tanítás nyelvén letett

[...]

o) vizuális kultúra;”

III.

[16] Az Alkotmánybíróság – az Abtv. 56. § (1)–(2) bekezdése alapján – mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben foglalt, a panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a határidőben érkezett alkotmányjogi panasz a befogadhatóság követelményeinek az alábbiak szerint eleget tesz.

[17] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását [például: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]; illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]].

[18] Az Alkotmánybíróság a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét felvető kérdésnek tekintette azt, hogy megfelelhet-e a tisztességes bírósági eljárás követelményének az a bírói döntés, mely nem foglalkozik érdemben az indítványozó által felvetett, a tantárgyak követelményrendszerének összevetésével kapcsolatos aggályokkal. Az Alkotmánybíróság szerint vizsgálni szükséges, hogy alkotmányjogilag helytálló

lehet-e egy olyan hatósági, illetőleg bírósági jogértelmezés, melynek eredményeképpen az indítványozó „rajz és vizuális kultúra” tantárgyból letett érettségi vizsgája – lényegét tekintve – érvénytelenné válik, pusztán a tantárgy nevének megváltozása okán.

- [19] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt – az Ügyrend 31. § (6) bekezdését alkalmazva, külön befogadási eljárás mellőzésével – érdemben bírálta el.

V.

- [20] Az alkotmányjogi panasz megalapozott.

- [21] 1. Az Alkotmánybíróság az indítvány alapján azt vizsgálta, hogy az Fkr. „vizuális kultúra” tantárgyban letett érettségi vizsgára vonatkozó rendelkezésének értelmezésén keresztül a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság döntése az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében deklarált tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot sérti-e. Az Alkotmánybíróság az indítvány tartalmi vizsgálata előtt áttekintette az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével kapcsolatos korábbi, az adott ügy elbírálása szempontjából releváns gyakorlatát.

- [22] 2. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt emlékeztet állandó gyakorlatára, amely szerint a bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló olyan jogintézmény {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]}, amelynek elbírálása során az Alkotmánybíróság feladata, hogy az Alaptörvényben elismert alapjogoknak ténylegesen érvényt szerezzen. Ebből következően az Alkotmánybíróság feladatához tartozik annak megválaszolása is, hogy egy adott jogszabály mely jogalkalmazói értelmezése találkozik az Alaptörvényben elismert jogokban rejlő egyes követelményekkel. Az Alkotmánybíróság a konkrét döntés és a döntést támadó alkotmányjogi panaszban előadottak értékelése során figyelembe veszi az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontjában biztosított vizsgálati jogkörének határait is {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [51]; 3285/2017. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [38]}. Ennek értelmében az Alkotmánybíróság mindaddig tartózkodik attól, hogy törvényértelmezési és szakjogi kérdésekben állást foglaljon {7/2013. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [33], [38]}, amíg a jogalkalmazói jogértelmezés közvetlenül nem befolyásolja valamely alapjog gyakorolhatóságát és tényleges érvényesülését {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [51]; megerősítve: 3208/2014. (VII. 21.) AB végzés, Indokolás [16]}. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, amely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti „szuperbíróság” szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el {3352/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza továbbá, hogy a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések önmagukban nem adhatnak alapot az alkotmányjogi panaszra {lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]; legutóbb például: 3379/2018. (XII. 5.) AB végzés, Indokolás [12]}. A jogi indokok helyességének vizsgálata főszabály szerint nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza továbbá, hogy „jellemzően akkor vizsgálhatja érdemben a bírói jogértelmezés hibájára alapított alkotmányjogi panaszt, ha az eljáró bíróság az előtte folyamatban volt, valamely Alaptörvényben biztosított jog szempontjából releváns ügynek az alaptörvényi érintettségére tekintet nélkül járt el, vagy az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával” {3173/2015. (IX. 23.) AB határozat, Indokolás [53]}.

- [23] Az Alkotmánybíróság – a fentiek szerint – az alaptörvény-ellenesség vizsgálata során az Alaptörvény 28. cikkében foglalt, a bíróságok jogalkalmazó tevékenységét meghatározó követelményre figyelemmel jár el. E rendelkezés értelmében a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Alaptörvény 28. cikke tehát a bíróságok részére alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy ítélező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék. Ebből a kötele-

- zettségéből következik, hogy a bíróságnak a jogszabályok adta értelmezési mozgáster keretein belül azonosítania kell az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie {7/2013. (III. 1.) AB határozat, a továbbiakban: Abh., Indokolás [33]; 28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [17]}.
- [24] Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint abban az esetben „[h]a a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]}.
- [25] 3. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerint „mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el”. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt rendelkezés értelmezésekor irányadónak tekinti a tisztességes bírósági eljáráshoz fűződő alapvető joggal kapcsolatban korábban kimunkált gyakorlatát.
- [26] Az Alkotmánybíróság a tisztességes bírósági eljárás alkotmányos követelményének dogmatikáját a 6/1998. (III. 1.) AB határozatában foglalta össze: „a tisztességes eljárás követelménye olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet megítélni. [...] Egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása mellett lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes.” {6/1998. (III. 1.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95; megerősítette például: 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [31]; 5/2020. (I. 29.) AB határozat, Indokolás [42]}.
- [27] Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban – a 6/1998. (III. 11.) AB határozatban foglalt megállapításait ismételten megerősítve – rámutatott, hogy a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog körébe tartozik a hatékony bírói jogvédelem követelménye, amely szerint a jogi szabályozással szemben alkotmányos igény, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság érdemben dönthessen. Önmagában a bírói út igénybevételének formális biztosítása ugyanis nem elegendő az eljárási garanciák teljesedéséhez, hiszen az alkotmányos szabályban előírt garanciák éppen azt a célt szolgálják, hogy azok megtartásával a bíróság a véglegesség igényével hozhasson érdemi döntést. A tisztességes bírósági eljárás követelménye tehát magában foglalja a hatékony bírói jogvédelem igényét is. A tisztességes bírósági eljárás alkotmányos követelményrendszerét kielégítő hatékony bírói jogvédelem pedig attól függ, hogy az eljárási szabályok értelmében a bíróság mit vizsgálhat felül (Abh., Indokolás [24]).
- [28] Az Alkotmánybíróság – az Abh.-val szintén megerősített – 39/1997. (VII. 1.) AB határozatában a közigazgatási határozatok törvényességének ellenőrzésével összefüggésben úgy foglalt állást, hogy a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálatának szabályozásánál alkotmányos követelmény, hogy a bíróság a perbe vitt jogokat és kötelezettségeket érdemben elbírálhassa; a közigazgatási határozatok törvényességének bírói ellenőrzése alkotmányosan nem korlátozódhat a formális jogszerűség vizsgálatára.
- [29] Az Alkotmánybíróság – a 39/1997. (VII. 1.) AB határozattal megalapozott – gyakorlata szerint a közigazgatási határozatok törvényességének bírói ellenőrzése alkotmányosan nem korlátozódhat a formális jogszerűség vizsgálatára. A közigazgatási perben a bíróság nincs a közigazgatási határozatban megállapított tényálláshoz kötve, és a jogszerűség szempontjából felülbírálhatja a közigazgatási szerv mérlegelését is {lásd: ABH 1997, 263, 272; idézi: Abh., Indokolás [24]}.
- [30] Az Alkotmánybíróság a hivatkozott határozatában arra a következtetésre jutott, hogy annak alkotmányos igénye, hogy a közigazgatási határozatok bírói ellenőrzése során a perbe vitt jogok és kötelezettségek érdemi elbírállást nyerjenek, az egyedi bírói döntésekkel szemben is érvényesíthető. „Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossgal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket.” (Abh., Indokolás [34])
- [31] A 17/2015. (VI. 5.) AB határozat szerint „a közigazgatási határozatok törvényességének bírói felülvizsgálata alkotmányosan nem korlátozódhat a jogszerűség pusztán formális szempontok szerinti, az eljárási szabályok betartására korlátozódó vizsgálatára. A közigazgatási ügyben eljáró bíróság nincs kötve a közigazgatási határozatban megállapított tényálláshoz, és a jogszerűség szempontjából felülbírálhatja – sőt, felül kell bírálnia – a közigazgatási szerv mérlegelését is.” {Indokolás [88]; lásd még: 8/2020. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [46]}

- [32] 4. Annak eldöntéséhez, hogy az adott bírói döntés alaptörvény-ellenessége fennáll-e – az Alkotmánybíróság ismertetett gyakorlatára is figyelemmel – szükséges megvizsgálni az alapul fekvő tényállást, valamint az alapügy elbírálása szempontjából jelentőséggel bíró jogszabályi rendelkezéseket. Ezért az Alkotmánybíróság áttekintette az ügyben releváns jogszabályi környezetet, megvizsgálta annak változásait, valamint a szabályozást érintően – az Alaptörvény 28. cikkében megfogalmazott jogértelmezési elvnek megfelelően – a jogalkotó szándékát.
- [33] 4.1. Az ismertetett tényállás szerint az indítványozó 2011-ben előrehozott érettségi vizsgát tett „rajz és vizuális kultúra” tantárgyból. Erre az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) biztosított lehetőséget. E Korm. rendelet határozta meg – és határozza meg jelenleg is – az érettségi vizsga kötelező és választható közismereti vizsgatárgyait, utóbbiak között szerepel immár „vizuális kultúra” néven a korábban „rajz és vizuális kultúra” elnevezésű tantárgy is. A Korm. rendelet – hatályos és az indítványozó által letett előrehozott érettségi idején hatályban volt rendelkezései – szerint a vizsgázó dönt abban a kérdésben, hogy középszinten vagy emelt szinten tesz érettségi vizsgát az egyes vizsgatárgyakból. A vizsgatárgyak az általános és a részletes vizsgakövetelményekre épülnek. Az általános vizsgakövetelmények határozzák meg, hogy a vizsgatárgy milyen vizsgarészekből áll, utóbbiak szóbeli, írásbeli, valamint gyakorlati vizsgarészek lehetnek. A Korm. rendelet hatályos 9. § (1) bekezdés b) pontja szerint az érettségi vizsga többek között előrehozott érettségi vizsga is lehet, e tekintetben a Korm. rendelet nem módosult a 2011-es szöveghez képest.
- [34] A Korm. rendelet 9. § (3) bekezdése az indítványozó által letett előrehozott érettségi vizsga idején (vagyis 2011-ben) a következőképpen határozta meg az előrehozott érettségi vizsgát: „Előrehozott érettségi vizsga az egyes vizsgatárgyra előírt iskolai tanulmányi követelmények teljesítése után, a tanulói jogviszony fennállása alatt, a középiskolai tanulmányok teljes befejezése előtt, egyes vizsgatárgyból, első alkalommal tett érettségi vizsga.” (2011. január 1. és 2011. augusztus 24. között hatályos szöveg)
- [35] A Korm. rendelet 2. számú mellékletének első része sorolja fel – többek között – az érettségi vizsga kötelező, illetve választható vizsgatárgyait, továbbá a vizsga formáit; itt szerepel a – hatályos szabályozásban már – „vizuális kultúrának” nevezett tantárgy is, a választható közismereti vizsgatárgyak között. A Korm. rendelet 2. számú melléklet második része az érettségi vizsgatárgyak általános követelményeit tartalmazza tantárgyak szerinti bontásban, meghatározva az adott tantárgyban letehető érettségi vizsga célját és tartalmi követelményeit, utóbbiak körében megkülönböztetve a közép- és emeltszintű érettségi vizsgakövetelményeit.
- [36] A Korm. rendelet, illetőleg annak jelen ügy szempontjából releváns 2. számú melléklete a megalkotása óta számos alkalommal módosult; e módosítások közül egyrészt az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet, valamint az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet módosításáról szóló 36/2015. (III. 6.) Korm. rendelet módosításáról szóló 5/2016. (I. 22.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Mód. rendelet1.) 3. melléklete bír jelentőséggel, mely már „vizuális kultúra” megnevezéssel említi a korábban „rajz és vizuális kultúra” néven szereplő tantárgyat. A fenti Mód. rendelet1.-en túl az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet, valamint az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet módosításáról szóló 36/2015. (III. 6.) Korm. rendelet módosításáról szóló 311/2016. (X. 14.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Mód. rendelet2.) tartalmaz az adott ügy szempontjából releváns rendelkezéseket: a Mód. rendelet2. 1. mellékletének 11. pontja szerint a korábbi „rajz és vizuális kultúra” általános követelményeit tartalmazó alcím helyébe a „vizuális kultúra” érettségi vizsga általános követelményeit meghatározó alcím lép. A Mód. rendelet2. 2. melléklete szerint pedig a Korm. rendelet 2. számú melléklet Első rész cím Az érettségi vizsga vizsgatárgyai és a vizsga formái alcímében foglalt táblázat helyébe az ott megjelölt táblázatok lépnek; e táblázatok egyike a választható közismereti vizsgatárgyakat sorolja fel, ezek között szerepel a korábbi „rajz és vizuális kultúra” helyett a „vizuális kultúra” megnevezésű tantárgy. A fenti módosító rendeleteknek jogalkotói indokolása nem lelhető fel, így – előterjesztői indokolás hiányában – a névváltoztatás oka ennek segítségével nem tárható fel.
- [37] 4.2. A felsőoktatási felvételi eljárás szabályait az Fkr. tartalmazza. Az Fkr. 2. számú melléklete határozza meg, hogy melyek azok az érettségi vizsgatárgyak, melyek a felvételi eljárás során figyelembe vehetők. Az indítványozó – a fentebb már ismertetettek szerint – 2011-ben előrehozott érettségi vizsgát tett „rajz és vizuális kultúra”

tantárgyból, 2012-ben megszerezte érettségi bizonyítványát nappali gimnáziumi képzés során, majd 2019-ben nyújtotta be felvételi kérelmét több képzési helyre.

- [38] A „rajz és vizuális kultúra” tantárgyból előrehozott érettségi vizsga letételére a Korm. rendelet már ismertetett rendelkezései alapján volt lehetőség, ezzel szemben azonban a tantárgyban letett érettségi vizsga eredménye a felvételi eljárás során ebben az időszakban még nem, majd a tantárgy nevének megváltoztatása folytán – az indítványozó kereseti kérelmére válaszul benyújtott hatósági vádiratban és a bírósági döntésben megjelenő jogértelmezés szerint – már nem volt figyelembe vehető.
- [39] A „vizuális kultúra” tantárgy az Fkr. módosításával került a felvételi eljárás során figyelembe vehető érettségi vizsgatárgyak közé. A felsőoktatás szabályozására vonatkozó és egyes kapcsolódó kormányrendeletek módosításáról szóló 407/2017. (XII. 15.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Fkr. mód.) 28. § (1) bekezdése 2017. december 23-ai (illetve bizonyos, jelen ügyben nem releváns rendelkezések vonatkozásában 2018. január 1-jei) hatállyal az Fkr. 2. számú mellékletét úgy módosította, hogy az Fkr. 2. számú melléklete választható közismereti tárgyakat felsoroló 2. pontjának o) alpontjába bekerült a „vizuális kultúra” tantárgy is [a hatálybalépésre vonatkozóan lásd: Fkr. mód. 47. § (1) bekezdés]. Vagyis a tantárgy az Fkr. szövegében 2017. december 22-ig sem „rajz és vizuális kultúra”, sem „vizuális kultúra” néven nem szerepelt, ugyanakkor érettségi vizsgatárgyként szabadon választható volt. A jogalkotó az Fkr. mód.-hoz nem fűzött előterjesztői indokolást. A jelen ügyben eldöntendő kérdést tehát az Fkr. 2. számú melléklete 2. pont o) alpontjának jogalkalmazói értelmezése jelenti.
- [40] 4.3. Az OH a besorolási döntésről szóló határozatában úgy rendelkezett, hogy a felvételi eredményei alapján az indítványozót a 2019. évi általános felsőoktatási felvételi eljárásban az általa megjelölt jelentkezési helyek egyikére sem sorolta be. Az OH határozatában kimondta, hogy az indítványozó nem jogosult egyetlen általa – a felsőoktatási felvételi jelentkezési kérelmében – megjelölt felsőoktatási intézménnyel sem hallgatói jogviszonyt létesíteni a 2019/2020. tanév I. (őszi) félévében. A határozat indokolása szerint az OH a döntését az Fkr. rendelkezéseire, így 14–26. §-aira, valamint 32–35. §-aira alapította, és azok alkalmazásával mondta ki, hogy az indítványozó számított pontja egyik általa megjelölt képzési hely vonatkozásában sem felel meg a jogszabályi minimum pontszámnak. A határozat a fentiekben túl jogorvoslati tájékoztatást, valamint a pontszámítás módjára vonatkozó általános megállapításokat tartalmaz: rögzíti az indítványozó tanulmányi pontjainak összegét, az érettségi pontok összegét, a többletpontok összegét, a jogszabályi pontszámot, a felvételi pontszámot és a felvételi ponthatárt, melyek szerint az indítványozó felvételi pontszáma az általa megjelölt felsőoktatási intézmény egyike tekintetében sem érte a felvételi ponthatárt. A határozat nem tartalmaz viszont utalást sem az indítványozó által „rajz és vizuális kultúra” tantárgyban letett előrehozott érettségi vizsga figyelembe vehetőségére vagy annak hiányára, sem annak az új megnevezésű „vizuális kultúra” tantárgyhoz való viszonyára vonatkozóan sem. Az OH határozata ellen benyújtott indítványozói keresetet a bíróság elutasította. Ítélete indokolásában az Fk. adekvát rendelkezésével összefüggésben úgy foglalt állást, hogy ahhoz az OH kötve volt, vagyis kizárólag a „vizuális kultúra” tantárgy vizsgaeredményét vehette (volna) figyelembe a felvételi pontszámítás során, ilyen elnevezésű tárgyból azonban az indítványozó érettségi vizsgát nem tett. A bíróság szerint sem az Nftv., sem más jogszabály nem ad felhatalmazást az OH-nak arra vonatkozóan, hogy a „rajz és vizuális kultúra” tantárgy eredményét figyelembe vegye.
- [41] 4.4. Az Alkotmánybíróság a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben kialakított, már ismertetett gyakorlatát összevetette a konkrét ügyben támadott bírósági ítélettel, és megállapította, hogy a támadott bírósági ítélet a fenti, az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban lefektetett követelményeknek nem felel meg.
- [42] Az Alaptörvény – már hivatkozott – 28. cikke alapján a jogszabály Alaptörvénynek megfelelő értelmezése a bíró számára nem csupán jog, hanem magából az Alaptörvényből fakadó kifejezett kötelezettség: amennyiben a bíró a jogszabály szövegét az értelmezés segítségével az Alaptörvénnyel összhangban tudja alkalmazni, akkor ennek megfelelően köteles eljárni [hasonlóan: 33/2014. (XI. 7.) AB határozat, Indokolás [33]]. Az Alkotmánybíróság a saját következetes gyakorlata szerint a bíróság ítéletét (például az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz eljárás keretei között) éppen abban az esetben bírálja felül, ha az az Alaptörvény megsabta értelmezési tartományt megsérti, és ezáltal a bírói döntés alaptörvény-ellenessé válik [lásd például: 3068/2020. (III. 9.) AB határozat, Indokolás [37]].
- [43] Ahogy arra az Alkotmánybíróság rámutatott, az alapügyben figyelembe vett, releváns jogszabályi rendelkezések módosításaihoz a jogalkotó nem fűzött előterjesztői indokolást, így ebből nem állapítható meg, hogy a tantárgy nevének megváltoztatását mi indokolta. Ugyancsak nem vonhatók le következtetések – éppen azok

hiányában – a módosítások preambulumból sem, így irányt sem mutathatnak a bíróság számára. A bíróság jogszabályokat értelmező tevékenysége ugyanakkor nem válhat egyszerű mechanikus jogszabály-alkalmazással, hanem – éppen az Alaptörvény 28. cikkében foglalt értelmezési szabályból következően – meg kell hogy feleljen a józan ész követelményének is.

- [44] A konkrét ügyben az OH a „rajz és vizuális kultúra” tantárgyban letett érettségi vizsga eredményét nem számította be a felvételi pontszámítás során. Az OH határozata ugyanakkor sem a kérdéses tantárgyról, sem a „vizuális kultúra” tantárgyról, a két tantárgy követelményrendszere egymásnak való megfeleltethetőségről nem szól, ahogy az – egyébként érvényesen, a hatályos szabályoknak megfelelően letett – előrehozott érettségi eredményének figyelmen kívül hagyását sem indokolja. Az OH ezzel összefüggésben kialakított álláspontja a bíróságnak az indítványozó kereseti kérelmére adott válaszként benyújtott védiratból ismerhető meg, nem pedig az OH határozatából. A bírósági döntés szerint az a körülmény, hogy 2017-ben a korábbi „rajz és vizuális kultúra” tárgyat felváltotta a „vizuális kultúra” érettségi vizsgatárgy, nem jelenti azt, hogy ez két ekvivalens tárgy lenne a felsőoktatási felvételi szempontjából. Állítja ezt a bírósági határozat úgy, hogy ténylegesen nem vizsgálja, hogy a tantárgy nevének megváltozása jelentett-e változást a követelményrendszerben, avagy nem.
- [45] Az OH szerint amennyiben a jogalkotó szándéka az lett volna, hogy mind a korábbi „rajz és vizuális kultúra”, mind a későbbi „vizuális kultúra” érettségi vizsgatárgyból érettségi pontot lehessen számítani, úgy mindkettőt meg kellett volna határozni a felvétel feltételeként. A bíróság a támadott ítéletben megállapította, hogy az alperes OH nem lehetett figyelemmel arra, hogy az indítványozóval szemben igazságtalan az az egyértelmű jogszabályi rendelkezés, amely szerint kizárólag a „vizuális kultúra” elnevezésű tárgy eredménye vehető figyelembe, a „rajz és vizuális kultúra” tantárgy vizsgaeredménye nem.
- [46] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza: a *iura novit curia*-elvnek megfelelően a jogszabályok konkrét tényállásra vonatkoztatása, azok értelmezése a rendes bíróság hatáskörébe tartozik {például: 3306/2017. (XI. 24.) AB határozat, Indokolás [63]; 3021/2017. (II. 17.) AB határozat, Indokolás [44]; 3120/2012. (VII. 20.) AB határozat, Indokolás [21]}.
- [47] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a következőkre mutat rá. A közigazgatási per során a bíróság vizsgálja a megállapított tényállást, a bizonyítékok mérlegelését, a bizonyítékokat maga is mérlegelheti, vizsgálja az alapvető eljárási szabályok betartását, illetve az anyagi jogértelmezés helyességét. A jelen ügyben eljáró bíróság egy olyan, az ügy eldöntése szempontjából releváns tényezőt – a két tantárgy követelményrendszerének esetleges egyezőségét, mint érdemben értékelendő kérdést – hagyott figyelmen kívül, amely önmagában a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét okozza.
- [48] Az Alkotmánybíróság szerint az eljáró bíróság nem volt tekintettel az ügy alapjogi relevanciájára, és az alkalmazott normák formális értelmezése miatt az indítványozó elesett annak lehetőségétől, hogy a bíróság megvizsgálja: az általa teljesített érettségi vizsga alkalmas-e arra, hogy a felsőfokú oktatásban való részvételhez szükséges képességeit igazolni tudja.
- [49] A bíróság feladata a közigazgatási perben is, hogy kimerítse a kereseti kérelmet és érdemben bírálja el azt. A támadott bírósági döntés valódi érdemi vizsgálatot nem tartalmaz, a bíróság nem ellenőrizte, hogy az OH közigazgatási szervként betartotta-e az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 62. §-a szerinti tényállás tisztázási kötelezettségét. A bíróságnak tehát ennek megfelelően azt kellett volna vizsgálnia – a „rajz és vizuális kultúra” érettségi vizsga valamint a „vizuális kultúra” érettségi vizsga követelményrendszerének összehasonlításával –, hogy az indítványozó által 2011-ben teljesített vizsga alkalmas-e arra, hogy az OH a felvételi pontszámítás során figyelembe vegye. Ennek vizsgálata nélkül a bíróság nem állapíthatta volna meg, hogy az indítványozó „az érettségi vizsga letételével semmilyen jogot nem szerzett arra vonatkozóan, hogy annak eredményét később a felvételi pontszámítás során feltétlenül figyelembe kelljen venni”.
- [50] Az Alkotmánybíróság szerint kifejezett tiltó (kizáró) szabály hiányában ugyanis nem felelhet meg a józan ész követelményének egy érvényesen letett sikeres érettségi vizsga eredményének mechanikus figyelmen kívül hagyása, pusztán a tantárgy nevének megváltoztatása okán. Az érettségi vizsga letétele és figyelembe vehetősége a felvételi eljárás során nem alanyi jog, azonban abban az esetben, ha a vizsgázó az érettségi vizsgát eredményesen teljesítette, akkor pusztán névváltozás okán ne lehessen figyelmen kívül hagyni jogértelmezési automatizmusra hagyatkozva. A bíróság azonban az adott ügyben pusztán csak az alkalmazott jogszabályi rendelkezés formális ellenőrzését végezte el, úgy, hogy maga a hatósági határozat egyébként az indítványozó „rajz és vizuális kultúra” tantárgyban letett érettségi vizsgaeredményére vonatkozóan utalást sem tartalmaz, így nem megalapozott a tényállás tisztázottságára vonatkozó indokolásrész sem. A bíróság támadott ítéletében

megjelenő nagyon szűk mezsgyén mozgó jogértelmezés szélső esetben akár oda is vezethet, hogy a tantárgy nevében ejtett helyesírási hiba esetén sem lehet annak eredményét figyelembe venni. Különösen súlyos a sérelem abban az esetben, mint amilyen a konkrét ügy is, ahol csak egyfokú jogorvoslat áll az érintett rendelkezésére, és nincsen tényleges lehetőség a jogalkalmazási hiba kiküszöbölésére.

- [51] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve, hangsúlyozottan nem ténybíró, így – akár a közép-, akár az emeltszintű érettségiről legyen is szó – nem hivatott az érettségi vizsgatárgyak eltérő időállapotbeli követelményrendszerének összevetésére, ez a rendes bíróság feladata (lett volna). Az Alkotmánybíróság mindazonáltal megjegyzi: az indítványozó által letett előrehozott érettségi vizsga időpontjában, illetve a felvételi időpontjában a két, kizárólag a nevében különböző tantárgy vizsgakövetelményeiben lényeges különbség nem volt.
- [52] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza: fogalmilag nem lehet tisztességes az a bírósági eljárás, amely a józan ész követelményét figyelmen kívül hagyja. Az Alkotmánybíróság szerint – a jogalkotónak az érettségi eredmény figyelembe vehetőségét kifejezetten kizáró rendelkezése hiányában – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében megfogalmazott tisztességesség követelményéből (valamint az Alaptörvény 28. cikkében deklarált, a bíróságokra nézve kötelező, józan ész követelményét rögzítő értelmezési szabályból) a bíróságra vonatkozóan az a kötelezettsége származik, hogy az érettségi tantárgyak nevének megváltozásakor vizsgálnia kell az érettségi tantárgyak követelményrendszerének egyezőségét. Ellenkező esetben a bírósági jogalkalmazás pusztán automatizmussá válik, ami a bírósági eljárás tisztességtelenségét okozza.
- [53] Az Alkotmánybíróság szerint a jelen ügyben alkalmazott jogszabályi rendelkezésből, vagyis az Fkr. 2. számú mellékletének 2. pont o) alpontjából, illetőleg ezáltal az ítéleti indokolásból a jogértelmezés általános szabályainak megtartása mellett nem következik az indítványozóra nézve hátrányos bírói döntés, így az sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében deklarált tisztességes bírósági eljáráshoz való jog követelményét, ezért alaptörvény-ellenes.
- [54] 5. Az Alkotmánybíróság a fentiek szerint megállapította, hogy a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 37.K.32.953/2019/5. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azt az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján megsemmisítette.
- [55] Az Abtv. 43. § (4) bekezdése akként rendelkezik, hogy az Alkotmánybíróság a bírói döntés megsemmisítése esetén megsemmisítheti a döntéssel felülvizsgált más bírósági vagy hatósági döntéseket is. Az adott ügyben az Alkotmánybíróság arra az álláspontra helyezkedik, hogy az OH határozata olyan hiányosságokban szenved, melyek annak megsemmisítését is indokolják.
- [56] Az OH-nak az indítványozó által „rajz és vizuális kultúra” tárgyban letett érettségi vizsgája figyelmen kívül hagyásának indokai kizárólag a bíróság számára benyújtott védiratából, illetőleg bírói döntésből ismerhetők meg; ezekről az indokokról határozatában nem adott számot. Az Alkotmánybíróság szerint nem fogadható el az az OH által előadott érvelés, melynek megfelelően az OH-nak nincsen mérlegelési joga a tekintetben, hogy milyen érettségi eredményt fogad el a pontszámítás során. Ez az egyébként az OH határozatában meg nem jelenő indoklás egy érvényes érettségi eredményt tesz semmissé úgy, hogy erre vonatkozó jogszabályi rendelkezés egyébként nincsen. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az OH határozatát is alaptörvény-ellenesnek találta, és megsemmisítette.

V.

- [57] 1. Az indítványozó a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletét az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésével, valamint a XV. cikk (1)–(2) bekezdéseivel is ellentétesnek tartotta. Az Alkotmánybíróság – állandó gyakorlatának megfelelően – a támadott bírói döntés alkotmányosságát az Alaptörvény további, sérülni vélt rendelkezéseivel összefüggésben főszabály szerint nem vizsgálja érdemben {lásd például: 12/2015. (V. 14.) AB határozat, Indokolás [32]; 28/2015. (IX. 24.) AB határozat, Indokolás [35]; 3007/2016. (I. 25.) AB határozat, Indokolás [32]}.
- [58] Jelen ügyben azonban az Alkotmánybíróság nem hagyhatta figyelmen kívül, hogy a bíróság támadott döntése – ahogy arra az indítványozó is hivatkozott panaszában – a hátrányos megkülönböztetés tilalmával összefüggésben is aggályokat vet fel {hasonlóan lásd: 3294/2019. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [70]–[71]; 16/2019. (V. 14.) AB határozat, Indokolás [50]; 16/2018. (X. 8.) AB határozat}; erre tekintettel a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság támadott döntésének az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésével összefüggő alkotmányossági vizsgálatát is szükségesnek tartotta.

- [59] 2. Az Alaptörvény XV. cikke alapján a törvény előtt mindenki egyenlő, Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés nélkül biztosítja. A hátrányos megkülönböztetés tilalma az Alkotmánybíróság gyakorlatában a jogrendszer egészét átható alkotmányos alapelvként kapott értelmezést. A hátrányos megkülönböztetés tilalma nem jelenti minden megkülönböztetés tilalmát, a tilalom elsősorban az alkotmányos alapjogok terén tett megkülönböztetésekre terjed ki. Személyek közötti, alkotmánysértő hátrányos megkülönböztetés akkor állapítható meg, ha valamely személyt vagy embercsoportot más, azonos helyzetben lévő személyekkel vagy csoporttal történt összehasonlításban kezelnek hátrányosabb módon. A megkülönböztetés pedig akkor alkotmányellenes, ha a jogszabály a szabályozás szempontjából azonos csoportba tartozó (egymással összehasonlítható) jogalanyok között tesz különbséget anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne. Rámutatott az Alkotmánybíróság arra is, hogy az alapjognak nem minősülő egyéb jogra vonatkozó, személyek közötti hátrányos megkülönböztetés vagy más korlátozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha a sérelem összefüggésben áll valamely alapjoggal, végső soron az emberi méltóság jogával, és a megkülönböztetésnek, illetve korlátozásnak nincs tárgyilagos mérlegelés szerint ésszerű indoka, vagyis önkényes {lásd összefoglalóan például: 9/2016. (IV. 6.) AB határozat, Indokolás [22]}.
- [60] A fent megfogalmazottak – az Alkotmánybíróság hivatkozott 9/2016. (IV. 6.) AB határozatából is következően – azokra az esetekre is vonatkoznak, amikor a megkülönböztetés nem a jogszabályon, hanem annak (bírói) értelmezésén alapul. E határozat értelmében „[a]z Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak. A bíróságnak a jogalkalmazása és a jogértelmezése során megfelelően figyelembe kell vennie az Alaptörvényben foglaltakat. Az Alaptörvényben foglaltak lehetnek alapjogok, állami célok vagy alkotmányos értékek. Nyilvánvalóan a rendes bíróságnak minden rendelkezést megfelelően és differenciáltan kell figyelembe vennie az ítékezés során. Az Alaptörvény értelmezésekor ezzel azonosan foglalt állást a 8/2014. (III. 20.) AB határozat indokolásának [64] bekezdése. Az Alaptörvény XV. cikke (1) és (2) bekezdésének az értelmezett tartalma nemcsak a jogszabályokra irányadó alaptörvény-ellenességük vizsgálatakor, hanem a bírói döntésekben megjelenő jogszabály-értelmezésre is, a jogszabályok normatartalmának meghatározása során, a jogszabály konkrét tényállásra vonatkoztatásánál. Az, hogy egy-egy ügyben az eset összes körülményeinek mérlegelésénél a rendes bíróság az anyagi jog értelmezésekor milyen intenzíven hivatkozik a XV. cikk egyes elemeire, elsősorban a rendes bíróságra tartozó kérdés, de az értelmezés nem vezethet sem a jogszabály szövegének figyelmen kívül hagyására, sem az Alaptörvénnyel ellentétes eredményre.” {9/2016. (IV. 6.) AB határozat, Indokolás [25]–[26]}
- [61] 3. Az Alkotmánybíróság – a hátrányos megkülönböztetés tilalma tekintetében kialakított, fent ismertetett gyakorlatára is figyelemmel – azt vizsgálta, hogy a bíróság jogértelmezése összhangban áll-e az Alaptörvény XV. cikk (1)–(2) bekezdésével, és a következőket állapította meg.
- [62] A hátrányos megkülönböztetés vizsgálatánál elsődleges kérdés annak megállapítása, hogy kik, milyen személyi kör tekinthető homogén csoportba tartozónak. E tekintetben – osztva az indítványozó álláspontját – az Alkotmánybíróság szerint kifejezetten nem az érettségi tantárgy megnevezése (illetőleg annak változása) kell, hogy irányadó legyen, hanem az, hogy az adott tárgyból milyen tudás, milyen kompetencia szerezhető meg, illetőleg milyen követelményeknek kell megfelelni az adott tantárgyban letett érettségi vizsga teljesítésekor. Maga az érettségi vizsga is egy olyan sztenderdizált értékmérője az azt teljesítő vizsgázók tudásának, mely egységes szempontok szerinti értékelést igényel, egységes követelmények alapján.
- [63] Ebből következően az Alkotmánybíróság szerint nincsen jelentősége annak, hogy mi az adott tárgy megnevezése, relevanciával kizárólag az bír, hogy meghatározott tudásanyag birtokában levő, lényegét tekintve azonos követelményeket teljesítő érettségizők érettségi vizsgája azonos módon legyen figyelembe vehető a felvételi eljárás során.
- [64] Az Alkotmánybíróság szerint az OH és a bíróság a fentieket figyelmen kívül hagyva, ésszerű indok nélkül, pusztán a tantárgy megnevezésének (annak változásának) tulajdonított jelentőséget, a tantárgy vizsgakövetelményei értékelésének elmulasztásával olyan formalista jogértelmezést valósított meg, mely az indítványozóra nézve a vele azonos követelményeket más megnevezés alatt később teljesítő vizsgázókhoz képest hátrányos megkülönböztetést eredményezett. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott bírói ítélet a hátrányos megkülönböztetés tilalmának sérelme okán is alaptörvény-ellenes.

- [65] 4. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza: a támadott bírói döntés, valamint közigazgatási határozat megsemmisítésével összefüggő jogkövetkezmények levonása – az Abtv. 43. §-ában foglalt rendelkezésekre tekintettel – a rendes bíróság feladatkörébe tartozik. A bírói döntés Alkotmánybíróság általi megsemmisítése következtében a szükség szerint lefolytatandó bírósági eljárásban az alkotmányjogi kérdésben az Alkotmánybíróság határozata szerint kell eljárni.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [66] Egyetértek a rendelkező részben foglalt döntéssel, ugyanakkor az indokolással összefüggésben fontosnak tartom az alábbiak kiemelését.
- [67] 1. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Alaptörvény 28. cikke a bíróságok részére alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy ítélező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék [pl. Abh., Indokolás [33]; 28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [17]]. Ebből a kötelezettségből következik, hogy a bíróságnak a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül azonosítania kell az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie. A bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, vagyis azt, hogy a jogszabályok alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e.
- [68] Véleményem szerint a jelen ügyben a bírói döntés alaptörvény-ellenességét azért lehet megállapítani, mert az eljáró bíróság az ügy alapjogi relevanciáját nem ismerte fel.
- [69] 2. Az Alkotmánybíróság a művelődéshez való joggal [Alaptörvény XI. cikk (2) bekezdés] kapcsolatban több döntésében egyértelművé tette, hogy a jogalkotónak széles a mérlegelési lehetősége a tekintetben, hogy milyen érettségi szabályokat vezet be (így például, hogy az érettségi egy- vagy kétszintű), illetve, hogy előír-e külön

vizsgakötelezettséget ahhoz, hogy valakit felsőoktatási intézménybe felvegyenek, vagy a felvételre más szabályok alapján, külön vizsga nélkül kerül sor. Ezen túlmenően a jogalkotót a részletszabályok megalkotásakor is nagyfokú szabadság illeti meg [28/2005. (VII. 14.) AB határozat, ABH 2008, 290].

- [70] Az Alkotmánybíróság rámutatott arra is, hogy a művelődéshez való jog a felsőfokú oktatásban való részvétel azok számára biztosítja, akik az ehhez megfelelő képességekkel rendelkeznek. Ebből következően senkinek sincs alkotmányos joga ahhoz, hogy valamely konkrétan meghatározott felsőoktatási intézményben folytathasson tanulmányokat (375/B/2001. AB határozat, ABH 2004, 1527, 1530). E jog azt biztosítja, hogy a felsőfokú oktatás bárki számára, aki erre megfelelő képességekkel rendelkezik, elérhető legyen, és nem azt, hogy mindenki akkor és abban a felsőoktatási intézményben kezdhesse meg tanulmányait, amelyekben szeretné. A felvételi eljárás célja a felsőfokú tanulmányokra legalkalmasabb jelentkezők kiválasztása. Az, hogy a jelentkező adott évben nem nyert felvételt a kívánt felsőoktatási intézménybe, nem zárja ki, hogy a későbbiekben bekerüljön a felsőoktatás rendszerébe, akár a célzott, akár más felsőoktatási intézménybe [28/2005. (VII. 14.) AB határozat, ABH 2008, 290].
- [71] Véleményem szerint a fentiekben hivatkozott alkotmánybírói gyakorlat alapján megállapítható, hogy a jelen ügy alapjogi relevanciája a művelődéshez való joggal összefüggésben egyértelműen fennáll, és a bíróságnak a döntésében alkalmazott jogszabályokat ezen alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kellett volna értelmeznie. Az eljáró bíróság ugyanakkor nem volt tekintettel az ügy alapjogi relevanciájára, és az alkalmazott normák formális értelmezése miatt az indítványozó esett annak lehetőségétől, hogy a bíróság megvizsgálja: az általa teljesített érettségi vizsga alkalmas-e arra, hogy a felsőfokú oktatásban való részvételhez szükséges képességeit igazolni tudja.
- [72] A bíróságnak tehát azt kellett volna vizsgálnia – a „rajz és vizuális kultúra” érettségi vizsga, valamint a „vizuális kultúra” érettségi vizsga követelményrendszerének összehasonlításával –, hogy az indítványozó által 2011-ben teljesített vizsga alkalmas-e arra, hogy az OH a felvételi pontszámítás során figyelembe vegye. Ennek vizsgálata nélkül a bíróság nem állapíthatta volna meg, hogy az indítványozó „az érettségi vizsga letételével semmilyen jogot nem szerzett arra vonatkozóan, hogy annak eredményét később a felvételi pontszámítás során feltétlenül figyelembe kelljen venni”.
- [73] A bírói döntés alaptörvény-ellenessége álláspontom szerint azért állapítható meg, mert a bíróság az ügy alapjogi relevanciáját figyelmen kívül hagyta, és a döntése ezért sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését és 28. cikkét.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [74] A határozat rendelkező részét támogatom, mivel a hatósági és a bírói döntés az indítványozót a tárgyilagos mérlegelés szerinti észszerű indok nélkül hozta hátrányosabb helyzetbe a vele összehasonlítható helyzetben lévő személyekhez képest.
- [75] Azonban nem értek egyet a többségi indokolás IV. részében foglaltakkal, mert vitathatónak tartom a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmének érvkésztését és levezetését.
- [76] Az Alkotmánybíróság nem zárta ki, hogy a *contra legem* jogalkalmazás kivételes esetben a bírói jogértelmezés kirívó – alapjogi relevanciát elérő – hibája a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmének megállapíthatóságára vezessen. Állandó gyakorlata szerint azonban „[a] jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga, sem a diszkrimináció tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíró» szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan

tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15], lásd legutóbb például: 3428/2020. (XI. 26.) AB végzés, Indokolás [12]}

- [77] Értelmezésemben ez azt jelenti, hogy – amint arra a 20/2017. (VII. 18.) AB határozathoz fűzött különvéleményemben is utaltam – az Alkotmánybíróság „törvényértelmezési kérdésben nem foglal állást; az objektív mérce szerint hibás bírói döntés nem ad alapot az Alkotmánybíróság beavatkozására” (Indokolás [41]). Az esetlegesen *contra legem* jogértelmezés és jogalkalmazás alapvetően még az Alaptörvény 28. cikkében írt értelmezési szabály alkalmazásán keresztül sem vezet a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog, mint processzuális alapjog sérelmére. Ha ugyanis a bíróság jogi tévedése, hibája önmagában megvalósítaná a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét, akkor végső soron minden jogalkalmazói jogsértés alapjogsértésként manifesztálnódna, és az Alkotmánybíróság – hatáskörét túllépve – hagyományos jogorvoslati, felülbírálati fórummá válna.
- [78] Megítélésem szerint jelen ügy éppen ennek a veszélyét hordozza, mivel az indítványozó önmagában az alkalmazandó jogszabály értelmezésének a helyességét vitatta, és az Alkotmánybíróság – eltávolodva alapjogvédelmi szerepkörétől, új tartalommal töltve meg a tisztességes eljáráshoz való jogot és annak viszonyát a 28. cikkkel – lényegében perorvoslati fórumként felülbíráta a támadott és jogalkalmazási szempontból hibásnak minősített bírói döntést. A megsemmisítés alkotmányos alapjává a 28. cikk egy fordulatának sérelme vált, amely így bekerült a processzuális karakterű alapjog védelmi körébe.
- [79] A többségi indokolás a megsemmisítést az Alaptörvény 28. cikkében írt „józan ész” jogértelmezési követelményére való hivatkozással legitimálta, amikor úgy fogalmazott, hogy „fogalmilag nem lehet tisztességes az a bírósági eljárás, amely a józan ész követelményét figyelmen kívül hagyja”. Lényegében tehát ez az az elem, amely a *contra legem* döntést *contra constitutionem* döntéssé tette. E konklúzió számomra azt eredményezi, hogy nemcsak a jogalkalmazási hiba kirívó, alapjogi relevanciát elérő jellege, hanem pusztán a hiba egyértelműsége is eléri az alaptörvény-ellenesség szintjét. Következésképpen a testület által nyilvánvalónak tekintett jogszabály-sértés a tisztességes eljáráshoz való jog mint alapjog sérelmére vezet.
- [80] A bírói jogértelmezés komplex intellektuális tevékenység, amelynek egyik mércéje minden bizonnyal a „józan ész” kell hogy legyen. Ugyanakkor egyedüli mérceként olyannyira szubjektív, hogy anélkül, hogy az Alkotmánybíróságot ne érje az önkényesség vádja a kiszámíthatóság hiánya miatt, bizonyosan nem alkalmas a *contra legem* ügyek közül az alapjogi relevanciát elérő esetek kiszűrésére.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [81] A határozatot támogatom; a bíróság ítéletének és az OH határozatának megsemmisítésével egyetértek.
- [82] Az indokolást illetően az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét abban látom, hogy a bíróság – az érettségi követelmények összevetésére irányuló vizsgálat elmulasztásával – nem tisztázta az Alaptörvény XV. cikk sérelme fennállását (annak ellenére sem, hogy erre az indítványozó már a per során is hivatkozott).

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1815/2019.

